

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Útmutatók a videóanyaghoz

„A kétnyelvű oktatás minőségnevelése új oktatási megközelítésekkel a szlovéniai magyar nemzeti közösség és a magyarországi szlovén nemzeti közösség számára” c. projekt keretében

Smernice k videoposnetkom

v sklopu projekta »Dvig kakovosti dvojezičnega šolstva z novimi pristopi poučevanja za madžarsko narodno skupnost v Sloveniji ter slovensko narodno skupnost na Madžarskem«

Muravidéki Magyar Önkormányzati Nemzeti Közösség
Pomurska madžarska samoupravna narodna skupnost

Lendva / Lendava
2022

Tartalom

Vsebina

- 3 **Andrejek-Györfi Judit:**
Műzene
Umetna glasba
- 6 **Gubinecz Ákos:**
Népzene
Ljudska glasba
- 10 **Andrejek-Györfi Judit:**
Bábelőadások
Lutkovne predstave
- 13 **Szabó Mária:**
Csuhéfonás
Pletenje iz ličja
- 15 **Gerencsér Szilvia:**
Kosárfonás
Pletenje iz šibja
- 17 **Bojnec Elizabeta:**
- 17 Hímes tojás – írókázott
Pirhi – tehnika batik
- 18 Berzselékes tojásfestés
Barvanje pirhov s čebulimi olupki
- 19 Ékszeres dobozka
Škatlica za nakit
- 20 Mézeskalács
Medenjaki
- 21 Hímzés
Vezenje

Az útmutatók és a hozzá tartozó videók az alábbi linken érhetőek el:
Smernice in pripadajoči videoposnetki so objavljeni na povezavi:

http://www.muravidek.si/?page_id=8822
http://www.muravidek.si/?page_id=8822&lang=sl

Az útmutatók szabadon kinyomtathatók, másolhatók.
Smernice se lahko prosto natisnejo, kopirajo.

Műzene

Az oktatási projekten belül az én munkám az óvodai zeneifoglalkozások megtartása volt. Kilenc kétnyelvű óvodában tanítottam magyar zenét a gyermekeknek és ehhez kapcsolódóan készült el a húsz videóból álló tematikus oktatási anyag. Ebben a közegben nagyon befolyásoló tényező, hogy a korosztály vegyes és akár egy-egy csoporton belül is 4-5 év korkülönbségek lehetnek a gyerekek között. Énektanítás szempontjából ez nehéz feladat mind az oktatóknak, mind pedig a pedagógusoknak. Nyilvánvalóan egy 11 hónapos gyermek zenei fejlődése és tanítása teljesen más szükségletekkel bír, mint egy 5 éves iskolára készülő gyermeké. A helyzet specialitása még az is, hogy kétnyelvű területről van szó, vegyesen lakott, vannak teljesen magyar családok, kétnyelvű családok és csak szlovénul beszélő családok is egyaránt. Az én feladataim közé tartozott, hogy elősegítsem az anyanyelvi magyar elsajátítását, vagy annak gyakorlását a gyerekek körében.

A tematikus videósorozat összeállításában ezeket a helyzeteket is figyelembe véve állítottam össze az egyes adások anyagát. Saját tapasztalatom alapján a legnagyobb kihívás a pedagógusok számára a megfelelő dalok kiválasztása, esetleges megtalálása. Fontos odafigyelni az évszakok jellemzőire, az időjárásra, az ünnepkörökre, az ezekhez kapcsolódó állapotokra. Oda kell figyelniük arra is, hogy a saját pedagógiai tematikájukba is beilleszthető énekeket válasszanak. Ezek a videók ebben segítenek.

Az évszakok témáin belül az Ősz és a Tavasz azok, amelyek a legnagyobb dalgyűjteménnyel rendelkeznek. Ezek olyan időszakok, melyekben kevesebb ünnep van és sokkal több idő van foglalkozni a dalokkal. A Téli időszak sokkal rövidebb, több ünnepet is magában foglal ezért nincs szükség annyi klasszikus évszakai énekekre. A nyár szintén rövidebb a tanítási szünet miatt. Az Ünnepek témakörön belül az Anyák napját emeltem ki, tapasztalatom szerint ez az egyik legnehezebb téma, amihez dalokat tudnak találni, ami megfelelő az óvodai korosztály számára és egyszerűen megtanulható. A szlovén kultúra miatt a Téli nap, a Mikulás és a Karácsony ünnepével külön foglal-

Umetna glasba

V okviru izobraževalnega projekta je bila moja naloga vodenje glasbenih uric v vrtcih. Otroke v devetih dvojezičnih vrtcih, sem poučevala in seznanila z madžarsko glasbo in v zvezi s tem je bilo dopolnjeno tematsko izobraževalno gradivo, sestavljeno iz dvajsetih videov. V danem okolju je zelo vpliven dejavnik mešana starostna skupina in znotraj skupine so bili otroci tudi starostnega razpona od 4-5 let. Z vidika poučevanja petja je to težka naloga, tako za inštruktorje glasbe kot za učitelje. Očitno je, da ima 11-mesečni otrok popolnoma drugačne potrebe kot 5-letni otrok, ki se pripravlja na šolo, za glasbeni razvoj in poučevanje. Druga specifična pa je, da gre za dvojezično območje, kjer je prebivalstvo mešano, saj so tukaj prisotne popolnoma madžarske družine, dvojezične družine in družine, ki govorijo samo slovensko. Mojima naloga je bila spodbujanje in osvajanje madžarščine, kot materinega jezika oziroma prakse le te med otroci.

Pri sestavljanju tematskih serij kratkih filmov, sem sestavila gradivo za vsako oddajo tako, da sem upoštevala te situacije. Po lastnih izkušnjah je največji izziv za učitelja izbira in iskanje pravih pesmi. Pomemben vidik za izbiro tematik pesmi je prilagajanje letnim časom, vremenu, praznikom in morebiti živalim povezanih s to tematiko. Pozornost sem usmerila tudi na izbiro pesmi, ki jih lahko vključijo učitelji v svoje pedagoške teme. Ravno ti kratki videoposnetki vam bodo pri tem pomagali.

Znotraj teme letnih časov imata jesen in pomlad največji izbor pesmi. To je obdobje z manj prazniki in veliko več časa se lahko nameni za ustvarjanje s pesmimi. Zimsko obdobje je veliko krajše a vključuje več praznikov, zato ni potrebe po tolikšni meri klasičnih pesmi o letnem času. Poletje je krajše tudi zaradi šolskih počitnic. Med prazniki sem posebej izpostavila materinski dan. Saj je po mojih izkušnjah je to ena izmed lažjih tem za iskanje pesmic in je tudi primerna za otroke, ki obiskujejo vrtec. Poleg tega pa je enostavna za učenje. Zaradi slovenske kulture sem ločeno obravnavala praznik Dedka Mraza, božička in praznik Božič, saj so to v Sloveniji, trije ločeni

koztam, hiszen ez a három különálló ünnep az országban. A magyar kultúrában ez egy és ugyanaz, ezért nincs szükségük több különböző dal megtanulására. Viszont Szlovéniában fellépésekkel teli időszak is ez, ezért szerettem volna a pedagógusok segítségére lenni a dalcsokok összeállításával.

A tematikus videók között található olyan, amely kifejezetten kisebb korosztály számára mutat be dalokat, hiszen vannak olyan csoportok, amelyek nem vegyesek hanem 1 és 3 éves korú gyermekek vannak, akik még a beszédtanulás elején járnak. Az ő zenei fejlődésük teljesen más ütemben halad, mint egy-egy iskola előtti csoporté. Ezek a videók ritmusgyakorlatokkal, mutogatással segítik a kicsik tanulását és az egyes szavak elsajátítását. Ebben a korosztályban az a kulcsfontosságú, hogy minél gyakrabban, minél többször elismételjük ugyanazokat a dalokat mutogatással együtt. Az elején csak a testükkel vesznek részt benne, majd szépen lassan kapcsolódnak be a hangjukkal is a közös éneklésbe. Szintén fontos, hogy hangszereket mutassunk be a gyermekek számára, amely érdekessé teszi számukra az egyes foglalkozásokat. Nem csak a kisebb gyermekek számára, de alapvetően is fontos, hogy a foglalkozásoknak keretet adjunk. Ezt szolgálja az erről szóló tematikus videó. Vannak olyan dalok, amelyek alkalmasak arra, hogy a foglalkozások elején és végén énekeljünk. Ezek keretet adnak időben is a számunkra és biztonságérzetet ad a gyermekeknek, tudatosul bennük, mikor kezdődik és mikor végződik az alkalom. A kezdő énekek lehetnek reggelhez kapcsolódók (ha reggeli órákban van a foglalkozás) vagy akár furulyaszó is. A végére mindig egy mozgalmasabb éneket ajánlok, hiszen nem várható el, hogy végig egy helyben üljenek ennyi ideig, valamint a mozgás segít a zenei fejlődésükben, ritmusérzékük fejlődésében is. Egy záró „vonatozás” énekkel pedig a pedagógusoknak is segíthetünk a csoportok sorba rendezésében is.

Az idősebb vagy vegyes csoportoknak szóló tematikus videók már tartalmaznak bonyolultabb kánon énekek, több versszakból álló dalok vagy tematikusan összekötött dalcsokok, amelyek alkalmasak lehetnek egy-egy fellépésre is akár. Mivel kétnyelvű területről van szó, ezért nagyon különböző az idő, amire a gyerekeknek szüksége lehet az egyes dalok elsajátításában. Ugyanúgy alkalmazhatóak az egyszerűbb, mutogató énekek is, de fontos, hogy komplikáltabb dalokat is tanít-

prazniki. V madžarski kulturi so ti možje med seboj bolj podobni, zato se ni treba učiti več različnih pesmi. V Sloveniji pa pride tudi obdobje ko je več nastopov. Zato sem želela pomagati učiteljem pri iskanju in sestavljanju pesmi, ki bi jim pomagale pri pripravi za nastop.

Med tematskimi filmi so tudi takšni, ki predstavljajo pesmice namenjen posebej mlajšim starostnim skupinam. V vrtcih so skupine, ki so starostno manj mešane. Te skupine so otroci stari med 1 in 3 let, ki so šele na začetku učenja govora. Njihov glasbeni razvoj poteka povsem drugače kot v predšolski skupini. Ti videoposnetki pomagajo otrokom pri učenju in obvladovanju posameznih besed, vzporedno z vajami za ritem in kazanjem ob pesmi. Pri tej starostni skupini je ključno čim pogostejše ponavljanje istih pesmi skupaj s kazanjem. Na začetku sodelujejo le s telesi, nato pa se počasi začnejo vključevati s svojim glasom in petjem. Pomembno je tudi, da otrokom predstavimo glasbila, zaradi česar je vsako tako srečanje zanje še posebej zanimivo. Ne gre samo za nago varjanje mlajši otrok, ampak je pomembno tudi to, da vsakemu takemu druženju ob petju damo nek smisel. Temu služi sklop tematskih filmov o določeni temi. Izbrala sem pesmi, ki so primerne za petje v uvodnem delu srečanja in take, ki jih lahko zapojemo na koncu. Ti nam dajejo časovni okvir in dajejo otrokom občutek varnosti, saj se dobro zavedajo, kdaj se ura petja začne in kdaj konča. Uvodne pesmi so lahko povezane z jutrom (če je srečanje v dopoldanskih urah), lahko pa si pomagamo tudi s piščalko. Na koncu vedno priporočam kakšno bolj aktivno pesem, saj ne moremo pričakovati od otrok, da bi tako dolgo sedeli na enem in istem mestu. Gibanje jim pomaga pri njihovem glasbenem razvoju in občutku za ritem. Z zaključno pesmico »vlak« pa lahko pomagamo učiteljem tudi pri razvrščanju skupin, da se postavijo vsaka v svojo vrsto.

Tematski videoposnetki za starejše ali mešane skupine že vsebujejo bolj zapletene večglasne pesmi, pesmi iz več verzov ali tematsko povezane kitice pesmi, ki so lahko primerne tudi za posamezno izvedbo. Ker gre za dvojezično območje, je čas, ki ga otroci morda potrebujejo za učenje posamezne pesmi lahko zelo različen. Uporabimo lahko tudi enostavnejše pesmi, ki nam gredo bolj v uho. Pomembno je, da starejše otroke naučimo tudi bolj zapletenih pesmi. Nепrekinjeno

sunk a nagyobb gyerekeknek. Az énekek folyamatos ismétlése elhagyhatatlan. Ezt kombinálhatjuk ritmikus elemekkel vagy a hangerő emelésével, csökkentésével is. Tapasztalatom szerint a ritmus szempontjából gyorsuló énekek is motiválják és segítik a gyerekek gyorsabb tanulását.

A tematikus videósorozat ezen felül foglalja magában még Állatos, Zöldség-gyümölcsös, Testrészeket feldolgozó énekekkel is és a Számok elsajátítását segítő dalokat is feldolgoztam egy videó keretein belül. Egy videót szenteltem olyan műdalok számára is, amelyek körjátékokkal kiegészítve alkalmazható az egyes oviscsoportokon belül. Az Állatok témakör nagyon tág, három nehézségi fokozat alapján osztottam fel a dalokat. Ezek mindig felhasználható, aktuális témák, amelyek egy-egy jellegtelenebb időszakban a legpraktikusabbak, vagy összekapcsolhatók az évszakokkal (pl. sündisznó az őszi időszakban kerül elő a leggyakrabban, ugyanúgy a pillangó már inkább a tavasz és a nyár szimbóluma).

Összefoglalva tehát a pedagógusok munkáját szerettem volna segíteni saját énekgyűjteményük tematikus bővítésével. Több szempontból is akadályozott a helyzet a kétnyelvű óvodákban, melyek kiküszöbölhetőek különböző praktikák alkalmazásával (tempó- és hangerőváltozás, ismétlés, ritmusgyakorlatok, mutogatás, koreográfia).

ponavljanje pesmi je nepogrešljivo. To je mogoče kombinirati z ritmičnimi elementi ali z zvišanjem ali nižanjem glasnosti. Po mojih izkušnjah, pesmi, ki pospešijo ritem, otroka motivirajo in pomagajo k hitrejšemu učenju.

Poleg teh tematskih serij filmov, sem dodala še pesmice, ki govorijo o živalih, zelenjavi in sadju, delih telesa, k tem sklopu, pa sem dodala tudi pesmice, ki pomagajo pri učenju števil. En posnetek sem posvetila tudi umetniškimi pesmim, ki jih poleg iger v krogu, uporabljamo v posameznih otroških skupinah. Tematika živali je zelo široka, pesmi sem razdelila po treh težavnostnih stopnjah. To so vedno aktualne in zanimive teme, ki so najbolj uporabne v bolj brezpredmetnem obdobju ali pa jih lahko povežemo z letnimi časi (npr. jež se najpogosteje pojavlja v jesenskem času, prav tako je metulj bolj simbol pomladi in poletja).

Skratka, učiteljem sem želela pomagati pri delu s tematsko razširitvijo lastne pesemske zbirke. Stanje v dvojezičnih vrtcih je oteženo z več vidikov, ki jih je mogoče odpraviti z različnimi praksami (spreminjanje tempa in glasnosti, ponavljanje, vaje za ritem, kazanje, koreografija).

Népzene

A Muravidéki Magyar Önkormányzati Nemzeti Közösség online videós oktatóanyagok megvalósítására kért fel. A 20 videóból álló sorozat elkészítésének célja, hogy betekintést adjunk a szakmában tevékenykedő, vagy a más szakterületekről érkező pedagógusoknak a magyar népdalok sokszínű világába, valamint elméleti hátterének alapjaiba. A megvalósítás során külön figyelmet fektettem arra, hogy komplex tudást adjak át a pedagógusoknak a magyar népdalokra jellemző műfajokról, területi és időbeli elterjedtségéről, valamint az oktatásba történő megvalósítás különböző lehetőségeiről élőben és a digitális platformokon keresztül egyaránt.

A magyar népdalok esetében fontos leszögeznünk, hogy a dallamok évezredekken keresztül, nagy földrajzi elterjedtségben maradtak fenn. Megtalálhatók köztük az egyszerű, ütempáros szerkezetű gyermekjátékok és szokásdalok, de a fejlett, strófikus, néha már a népies műdalokkal is kapcsolatot mutató új stílusú dallamok is. A belső zenei fejlődés valamennyi népcsoport esetében nyomon követhető, mely egyúttal párhuzamba állítható az emberi fejlődés egyes szakaszaival is.

Az ütempáros, motivikus szerkesztésű gyerekdalok a bölcsődétől elindulva, az óvodai éveken végig haladva, valamint az általános iskola első évfolyamaiban is zenei élményt nyújtanak a gyermekeknek. Az ölbeli játékok, majd a beszédszerű és énekes mondókák játékosan fejlesztik a ritmusérzékét. Ezt követően az énekes körjátékok során egyszerűbb és bonyolultabb játékcselekményeket próbálhatnak ki a gyerekek, mellyel a ritmusérzéken túl fejlődik memóriájuk, valamint egyéni és kollektív felelősségvállalásuk – lásd páratlan párválasztó, néven nevező kiforduló. A gyermekjátékok esetében fontos megjegyezni, hogy a dallam és szövegtanulás folyamata ne váljon külön a játékcselekménytől, tehát minden esetben rögtön funkcióban tanítsuk a cselekményt, közben énekeljük hozzá a dallamot. Négy-öt eljátszás után egyre többen fognak csatlakozni az énekhez is, ezáltal sikerélményként élük meg a játékos tanulás folyamatát.

A naptári év legfontosabb ünnepein vezetnek végig bennünket a jeles napi szokásdalok. A dalla-

Ljudska glasba

Na zaprosilo Pomurske madžarske samoupravne narodne skupnosti sem pripravil spletno učno gradivo, sestavljeno iz dvajsetih videoposnetkov, katerih namen je pedagogom, ki delajo v stroki ali prihajajo z drugih področij, omogočiti vpogled v raznolik svet in teoretično ozadje madžarskih ljudskih pesmi. Pri pripravi gradiva sem bil še posebej pozoren, da učiteljem posredujem kompleksno znanje o zvrsteh ter teritorialni in časovni razširjenosti madžarskih ljudskih pesmi, kakor tudi o različnih možnostih njihove uporabe v izobraževalnem procesu tako v živo kot s pomočjo digitalnih platform.

Pri madžarskih ljudskih pesmih moramo poudariti, da so se melodije na zelo velikem geografskem območju ohranile več tisočletij. Med njimi najdemo preproste otroške igre in pesmi, povezane z običaji, ki vsebujejo ritmične pare, pa tudi naprednejše, strofične melodije v novem slogu, ki občasno kažejo celo elemente ponarodelih umetnih pesmi. Pri vseh etničnih skupinah je mogoče zaslediti notranji glasbeni razvoj, ki ga lahko primerjamo s posameznimi periodi človeškega razvoja.

Otroške pesmi z ritmičnimi pari in strukturo motivov nudijo glasbeno doživetje otrokom od jaslične starosti pa vse do najnižjih razredov osnovne šole. Igre za pestovanje ter pesmice brez in z melodijo skozi igro razvijajo njihov občutek za ritem. Sledijo rajalne igre, ki otrokom omogočajo, da preizkusijo preprostejše in bolj zapletene dejavnosti, s katerimi se poleg občutka za ritem razvija tudi njihov spomin ter individualna in kolektivna odgovornost, na primer igre, kjer si morajo izbrati partnerja. Pri otroških igrah je treba poudariti, da proces učenja melodije in besedila ne sme biti ločen od igre, zato naj bo spoznavanje poteka igre vedno funkcionalno, vmes pa prepevamo melodijo. Po štirih ali petih ponovitvah se bo petju pridružilo vedno več otrok in bodo proces učenja skozi igro doživeli kot uspeh.

Po najpomembnejšimi prazniki v koledarskem letu nas popeljejo pesmi, povezane z običaji, ki vključujejo melodije z najpreprostejšo strukturo

mok között megtaláljuk az egyszerűbb szerkezetű énekeket, valamint a díszített példákat egyaránt, így a szokásdalok tanítása megvalósulhat óvodában, de az általános iskolai években is. A jeles napi dalok oktatása során külön figyelmet fektethetünk az adott ünnepkör, a hozzá kapcsolódó hiedelmek, szokások, történelmi személyek bemutatására, vagyis a komplex tudásátadásra. Egyes szokásdalokhoz – lucázás, regölés, újévköszöntés – társítható zajkeltő eszközök használata is, mely az élmény mellett fejleszti a ritmusérzékletet, a kreativitást, valamint az improvizációs készséget.

Az általánosan elterjedt Kárpát-medencei dallamrepertoár mellett fektessünk figyelmet a helyi, ez esetben a muravidéki népdalok bemutatására is! A vidék népzeneje rendkívül gazdag, megtalálhatók a szokásdalok, a párosítók, a táncdallamok és a parlando rubato előadásmódú dallamok egyaránt. A Muravidékre jellemző dallamtípusok és közismert népdalok, mint pl. az Átimennék a Murán..., vagy a Kiszáradt a bodzafa... közös dallamrepertoár lehet gyerekek és felnőttek körében egyaránt. Állandó használatuk a közösségi éneklés élményét, valamint a generációkon átívelő zenei repertoár fennmaradását eredményezhetik.

A gyermekek zenei nevelése során elsődleges feladatnak tartom, hogy az első élmények megszerzése csoportos formában történjen. A közös alkotás – legyen szó éneklésről, mozgásról vagy hangszerjátékról – folyamatában a gyermekek megérezhetik együttes éneklés erejét, ahol a csoport szabályaihoz alkalmazkodva (ritmus, tempó, szöveg) nyílik lehetőségük saját egyéni képességeik fejlesztésére is (szöveg- és dallamvariánsok). A táncdallamok tanítása során – ugrósok, csárdások – az egyszerűbb lépéseket is megmutathatjuk az arra fogékonyaknak, így rögtön komplexen láthatják a különböző művészeti ágak szimbiózisát.

A vokális hangzásvilág mellett az énekórák színfoltjaként jelenhet meg egy-egy kísérőhangszer. Amennyiben van az osztályban olyan tanuló, aki bármilyen népi hangszeren játszik, énekeljük el a dallamokat hangszerkísérettel is! Ennek köszönhetően változatosabb hangzásvilágot próbálhatnak ki a gyermekek, akik a későbbiekben kedvet is kaphatnak a hangszer tanuláshoz.

Az alábbi táblázat szemlélteti az egyes korosztályok számára ajánlott műfajokat:

in tudi nekoliko bolj okrašene, zato jih je mogoče poučevati tako v vrtcu kot v osnovni šoli. Pri poučevanju pesmi, povezanih s prazniki, lahko posebno pozornost namenimo še predstavitvi določenih prazničnih dni ter z njimi povezanih verovanj, običajev in zgodovinskih osebnosti, torej kompleksnemu prenosu znanja. Nekaterе pesmi, povezane z običaji, kot so kolednice ali voščila za novo leto lahko spremljamo z različnimi pripomočki za ustvarjanje hrupa (npr. ropotulje), ki poleg tega, da ustvarijo posebno doživetje razvijajo tudi občutek za ritem, ustvarjalnost in sposobnost improvizacije.

Poleg repertoarja pesmi, splošno razširjenega v Karpatskem bazenu, pozornost namenimo tudi predstavitvi lokalnih, v tem primeru prekmurskih ljudskih pesmi. Ljudska glasba regije je izjemno bogata, saj vključuje pesmi, povezane z običaji, ženitvene in plesne pesmi ter melodije, ki jih izvajamo v dinamični parlando rubato. Vrste melodij in znane ljudske pesmi, značilne za Prekmurje, kot sta na primer Átimennék a Murán... ali Kiszáradt a bodzafa... lahko tvorijo skupen repertoar otrok in odraslih. Z njihovo konstantno uporabo lahko doživimo izkušnjo kolektivnega prepevanja ter prispevamo k ohranjanju glasbene repertoarja več generacij.

Menim, da je prednostna naloga glasbene vzgoje otrok, da prve izkušnje pridobijo v skupini. Otroci med skupnim ustvarjanjem, pa naj gre za petje, gibanje ali igranje na instrumente, izkusijo moč skupnega petja, kjer lahko s prilagajanjem pravilom skupine (ritem, dinamika, besedilo) razvijajo svoje individualne sposobnosti (variacije besedil in melodij). Pri poučevanju plesnih melodij (poskočnice, čardaš) lahko bolj nadarjenim pokažemo preprostejše plesne korake, s čimer bodo simbiozo različnih umetnosti videli že na kompleksnejši način.

Posamezno uro glasbe lahko poleg petja popestrijo tudi spremljevalni instrumenti. Če so v razredu učenci, ki obvladajo igranje na kakršnem koli ljudskem glasbilu, pesmi zapojmo z instrumentalno spremljavo. Tako bodo otroci izkusili raznolik svet zvokov, kar jih bo morda pozneje spodbudilo k učenju instrumentov.

Spodnja tabela prikazuje priporočene zvrsti za posamezno starostno skupino:

Korosztály	Dallamrepertoár
Bölcsőde	Ölbéli ringatók, altatók
Óvoda (3–6 év)	Énekes mondóka, énekes körjátékok
Alsó tagozat (6–10 év) Első harmad	Énekes körjátékok, párosítók, szokásdalok, egyszerűbb ugrós dallamok
Felső tagozat (10–) Második harmad	Egyszerűbb, majd bonyolultabb szerkezetű táncdallamok; Parlando rubato népdalok

Starostna skupina	Skupine pesmi
Jaslice	Pesmi za pestovanje, uspavanke
Vrtec (od 3 do 6 let)	Pesmice z melodijo, rajalne igre
Nižja stopnja (od 6 do 10 let) Prva triada	Rajalne igre, igre z izbiro parov, pesmi, povezane z običaji, preprostejše poskočnice
Višja stopnja (od 10 let –) Druga in tretja triada	Plesne pesmi s preprostejšo, nato tudi z zahtevnejšo strukturo; ljudske pesmi parlando rubato

A magyar néphagyományban megjelenő műfajok bemutatása és átadása közben joggal merül fel a kérdés: hogy tudjuk a XXI. századi pedagógiai módszereket beépíteni a népzeneoktatásba? Kiváló lehetőségeket mutatnak erre a kreatív zenei gyakorlatok, valamint a zenei nevelést és személyiségfejlesztést középpontba állító, Kodály-konceptión nyugvó foglalkozások, mint például a Kokas-pedagógia, valamint a MUS-E Egyesület komplex művészeteket bemutató módszerei. Ezenkívül a rendelkezésre álló online adatbázisok és videós sorozatok korunk fejlett technikáján keresztül mutatják be a sokszínű magyar népzene, egyfelől eredeti, archív felvételekkel – Hungaricana adatbázis, Hagyományok Háza adatbázisa –, másfelől játékos feladatokkal a virtuális térben.

A zene elméleti háttereinek átadása mellett soha ne felejtjük el azt a szempontot, hogy a zene elsősorban lelki táplálék, melynek köszönhetően lehetőségünk van megénekelni örömeinket, bánatunkat! Adjunk teret a gyerekeknek arra, hogy saját élményeiket megénekeljék, alkossanak személyre szabott dallamokat, szövegeket! Ennek köszönhetően alakulhat ki az évek alatt saját repertoárjuk, és így válhat mindennapjaik részévé a népdalok használata.

Ob predstavitvi in poučevanju zvrsti, ki se pojavljajo v madžarskem ljudskem izročilu, se upravičeno postavlja vprašanje: kako lahko pedagoške metode 21. stoletja vključimo v poučevanje ljudske glasbe? Odlični načini za to so ustvarjalne glasbene prakse ter dejavnosti, ki temeljijo na Kodályevi koncepciji in se osredotočajo na glasbeno vzgojo in osebnostni razvoj, kot na primer pedagogika Kláre Kokas in metode Društva MUS-E za predstavitev kompleksnih umetnosti. Poleg tega so na voljo še spletne zbirke podatkov in serije videoposnetkov, ki raznoliko madžarsko ljudsko glasbo predstavljajo s pomočjo današnje napredne tehnologije, in sicer z izvirnimi arhivskimi posnetki – zbirka podatkov Hungaricana in Hiše tradicije – ter igrivimi nalogami v virtualnem prostoru.

Ob poučevanju teoretičnega ozadja glasbe nikoli ne pozabimo, da je glasba predvsem duhovna hrana, ki nam omogoča, da opevamo svoje veselje in žalost. Dovolimo otrokom, da pojejo o lastnih doživetjih ter ustvarjajo osebne melodije in besedila. Tako lahko z leti oblikujejo lastno zbirko pesmi in ljudske pesmi vključijo v svoje vsakodnevno življenje.

AJÁNLOTT SZAKIRODALOM:

BODZA KLÁRA – PAKSA KATALIN
– VAKLER ANNA (2005): Magyar népi
énekiskola. Hagyományok Háza, Budapest.
HORVÁTH KÁROLY (1992): Átimennék a
Murán... Magyar Máltai Szeretetszolgálat,
Budapest.

KODÁLY ZOLTÁN – VARGYAS LAJOS szerk.
(1951): A magyar népzene. Editio Musica,
Budapest.

KOKAS KLÁRA (1992): A zene felemeli
kezeimet. Akadémiai Kiadó, Budapest.

LÁZÁR KATALIN (2005): Népi játékok.
Planétás Kiadó, Budapest.

PAKSA KATALIN – NÉMETH ISTVÁN (2018):
Muravidéki magyar népzene. Hagyományok
Háza, Budapest.

VAJDA JÓZSEF: Hallottad-e hírét
Zalaegerszegnek? 333 zalai népdal. (1978) Zala
Megyei Levéltár, Zalaegerszeg.

PRIPOROČENA LITERATURA:

BODZA KLÁRA – PAKSA KATALIN
– VAKLER ANNA (2005): Magyar népi
énekiskola. Hagyományok Háza, Budimpešta.
HORVÁTH KÁROLY (1992): Átimennék a
Murán... Magyar Máltai Szeretetszolgálat,
Budimpešta.

KODÁLY ZOLTÁN – VARGYAS LAJOS ured.
(1951): A magyar népzene. Editio Musica,
Budimpešta.

KOKAS KLÁRA (1992): A zene felemeli
kezeimet. Akadémiai Kiadó, Budimpešta.

LÁZÁR KATALIN (2005): Népi játékok.
Planétás Kiadó, Budimpešta.

PAKSA KATALIN – NÉMETH ISTVÁN (2018):
Muravidéki magyar népzene. Hagyományok
Háza, Budimpešta.

VAJDA JÓZSEF: Hallottad-e hírét
Zalaegerszegnek? 333 zalai népdal. (1978) Zala
Megyei Levéltár, Zalaegerszeg.

Bábelőadások

Az óvodapedagógia egyik alapvető segédprogramja a bábozás. Egy-egy egyszerű mesemondást is fel lehet dobni ezekkel a kiegészítőkkal. Természetesen nem csak pedagógusként alkalmazható, hanem bábelőadást is létre lehet hozni a gyerekek közreműködésével. Miért hasznosabb ez, mint egy egyszerű drámajáték? Azért, mert a bábok már alapvetően adnak egy koreográfiát az előadáshoz és nincs szükség túl sok mozgásra a színpadon. A bábok látványosság teszik az egészet és a gyermekeknek szinte csak a szöveg tanulásával kell foglalkozni.

Ebben az évben „A három pillangó” meséjét dolgoztuk fel bábelőadás formájában. A főszerepben három pillangó van, akik az eső elől keresnek menedéket a tulipánok levelei alatt. A három másik szereplő a színes tulipánok, akik csak a velük azonos színű pillangókat akarják befogadni. De ők együtt szeretnék megoldást találni, és barátokként nem szeretnék egymást elengedni. Ez a tanmese a barátság fontosságát tanítja a gyermekek számára, hogy semmilyen körülmények között ne hagyjuk cserben a barátainkat. Két mellékszereplő jelenik meg még a darabban, az eső és a nap. Ez a mesefeldolgozás nagyon praktikus, mivel nincsen sok szöveganyag, amit a gyermekeknek el kell sajátítaniuk, mégis látványos és érthető maga a történet.

A bábokat többféle módon lehet elkészíteni. Mi kartonból felfüggesztett pillangókat készítettünk, amelyek zsinegekkel mozgathatóak és imitálják a repülés mozdulatát. A tulipánok alapvetően textil anyagból készültek. Egy olyan talpazattal lett ellátva, amely nehezezként funkcionál, így forgatható válik a tulipánok feje ezzel elérve egy minimális koreográfia megvalósítását. A tulipánnal bábozók egy helyben állnak, számukra nincs szükség bonyolultabb mozgást megtanulni. Mindenképpen fontos, hogy a szereplők egy színű ruhában (leginkább fekete, vagy fehér szett) vegyenek részt az előadás bemutatóján, mert ezek nem veszik el a figyelmet magukról a bábokról. Mivel bábozáskor mind a két kezükre szükség van, ezért a lányoknál érdemes odafigyelni a frizurára is, hogy a kezüikkel ne kelljen azt igazgatni az előadás közben.

Lutkovne predstave

Eden od temeljnih pomožnih programov vzgoje v vrtcu so lahko tudi lutke. Tudi preprosto pripovedovanje zgodbe, lahko popestrite s temi dodatki. Seveda ni nujno, da lutka uporabljamo samo učitelj, ampak lahko ustvarite tudi lutkovno predstavo s sodelovanjem otrok. Zakaj je to bolj uporabno kot preprosta dramska igra? Ker lutka v bistvu predstavljajo koreografijo za predstavo in ni potrebe po pretiranem gibanju na odru. Lutke naredijo vse skupaj dosti bolj atraktivno in otroci se povsem ukvarjajo samo z učenjem besedila.

Letos smo pravljico Trije metulji priredili v obliki lutkovne predstave. V njej nastopajo trije metulji, ki iščejo zavetje pred dežjem pod listi tulipanov. Ostali trije liki so pisani tulipani, ki želijo sprejeti samo metulje enake barve kot so sami. Skupaj pa si želijo najti rešitev in kot prijatelji, ki drug drugega nočejo izpustiti iz rok. Ta poučna zgodba otroke uči o pomenu prijateljstva, da v nobenem primeru ne pustimo prijateljev na cedilu. V predstavi se pojavita še dva lika, dež in sonce. Ta priredba zgodbe je zelo praktična, saj ni veliko besedila, ki bi ga otroci morali obvladati, je pa zgodba sama po sebi privlačna in razumljiva.

Lutke lahko izdelamo na več načinov. Mi smo izdelali viseče metulje iz kartona, ki jih lahko premikamo z vrvicami in tako posnemajo gibanje leta. Tulipani so v osnovi izdelani iz tekstilnega materiala. Opremljen je s podstavkom, ki deluje kot utež, tako da se glava tulipanov lahko vrtil in tako doseže že minimalno koreografijo. Lutkarji s tulipani stojijo na enem mestu, ni jim treba učiti bolj zapletenih gibov. Absolutno pomembno je, da so igralci oblečeni v enaka barvna oblačila (večinoma črne ali bele garniture) za sodelovanje pri predstavitvi predstave, saj tako ne jemljejo pozornosti samih lutk. Ker sta pri lutkarstvu potrebni obe roki, naj bodo dekleta pozorna tudi na pričesko, da si las med predstavo ne bo treba urejati z rokami.

Sama lutkovna zvrst z učenjem besedila je vsekaror priporočljiva že od 4. do 5. leta. Osnovna težava dvojezičnega področja je premagovanje jezikovnih ovir, za glavne vloge je bilo treba izbrati ljudi, ki samozavestno govorijo jezik. Tudi drugi

Maga a bábozás műfaja a szövegtanulásból kifolyólag mindenképpen 4-5 éves kortól ajánlott. A kétnyelvű terület alapvető nehézsége a nyelvi akadályok leküzdése, a főbb szerepekre olyanokat kellett kiválasztani, akik magabiztosan tudják beszélni a nyelvet. Egy-egy mondatos szerepeket meg tudnak tanulni más gyerekek is, de a nehezebb szerepeket mindenképpen magabiztos gyermekekre kell bízni. Azért, hogy semmiképpen ne legyen kizárva a nyelv miatt a gyerekek, egy kis zenekart is összehoztunk a bábéledés részeként. Ezzel a kis együttessel szolgáltattuk a zenei aláfestést, zenei effekteket, amelyek tökéletesen kiegészítették a színdarabot (pl. esőzés idején vihar és eső hangok, napsütés idején vidámabb zenei effektek). Azért, hogy maga az előadás terjedelmesebb legyen, egy – egy közös énekkel is ki lehet egészíteni a színdarabot, amelyet a zenekar és a szereplők együtt adnak elő. Érdekes olyan dalokat kiválasztani, amelyek már nem ismeretlenek a gyerekek számára, de mindenképpen illeszkednek a darab témájához, így a magabiztos éneklés is színfoltja lehet az előadásnak.

A bábozás művészete tökéletes első szereplési élményt nyújthat a gyermekek számára. Több hónapot kell hagyni a felkészülésre, az elején időt kell adni arra, hogy a gyerekek ismerkedjenek a mesével, utána szépen lassan lehet kezdeni a szövegtanulást. Le lehet velük rajzoltatni magát a történetet, hogy még inkább személyessé váljon a számukra maga a mese tartalma. Az első hónap vége felé lehet kezdeni az ismerkedést a bábokkal és az utolsó időszak szól a komplett koreográfia felépítéséről. Az első bemutatót érdemes az óvodán belül a gyerekek társainak bemutatni, majd szervezni egy előadást a szülők részére és ezután ajánlott szélesebb körben is akár szervezni fellépéseket, mert addigra már szereznek a gyerekek egyfajta színpadi rutint, addigra már magabiztosan tudják a szövegüket is és nem fognak izgulni.

Milyen mesét érdemes választani egy bábéledéshez? Semmiképpen sem bonyolult, maximum 10 szereplős darabot jó, ha találunk. Egyrészt a bábok elkészítése miatt és a színpadkép miatt sem jó, ha túlzásfolt a látkép. A szöveg tekintetében praktikus, ha vannak ismétlődő részek, ha vannak egy-két mondatos szerepek is, a kevésbé rutinos gyerekek számára. Elsősorban az állatos mesék a legpraktikusabbak, egyszerűbb a megjelenítésük, egyszerűbb hangszereket és hangeffek-

otroci se lahko učijo enostavnih vlog, težje vloge pa vsekakor prepustite otrokom, ki so večji nastopanja. Da otroci ne bodo izključeni zaradi jezika, smo v okviru lutkovne predstave oblikovali tudi manjši bend. S to majhno zasedbo smo poskrbeli za glasbeno podlago in glasbene efekte, ki so odlično dopolnjevali igro (npr. zvoki nevihte in dežja, ko dežuje in bolj veseli glasbeni efekti, ko sije sonce). Da bi bila predstava bolj obsežna, lahko igro dopolnimo s skupno pesmijo, ki jo izvaja orkester in igralci skupaj. Vredno je izbrati pesmi, ki otrokom niso tuje, vsekakor pa se prilagajo tematiki predstave, zato je samozavestno petje lahko tudi vrhunec nastopa.

Lutkovna umetnost lahko otroku ponudi popolno in prvo igralsko izkušnjo. Za priprave si moraš pustiti več mesecev, na začetku moraš dati čas, da otroci spoznajo zgodbo, potem se lahko začneš počasi učiti besedilo. Lahko jim zgodbo tudi narišete, da postane vsebina zgodbe zanje še bolj osebna. Proti koncu prvega meseca se lahko začnete spoznavati z lutkami, zadnje obdobje pa je namenjeno oblikovanju celotne koreografije. Prvo predstavitev je vredno predstaviti njihovim vrstnikom v vrtcu, nato organizirati predstavo za starše, nato pa je priporočljivo celo organizirati predstave v širšem obsegu. Do takrat bodo otroci pridobili še kakšno odrsko rutino več. Zaradi tega bo predstava še bolj doživeto predstavljena s petjem in besedilom.

Katero pravljico izbrati za lutkovno predstavo? Nikakor ne zapleteno, dobro je, če najdemo predstavo z največ 10 liki. Po eni strani zaradi nastajanja lutk in scenografije ni dobro, če je vse okrog predstave prenatrpano. Glede besedila je praktično, če se ponavljajo deli, če so eno- ali dvostavčne vloge, predvsem za manj rutinirane otroke. Živalske zgodbe so najbolj praktične, lažje jih je prikazati, z njimi lahko kombiniramo enostavnejše instrumente in zvočne učinke. Sami lahko prilagodimo in poenostavimo osnovno zgodbo, da bo bolj primerna za oder (tako da pripovedne dele spremenimo v dialog). Splača se vključiti več učiteljev, saj je na eni strani za izdelavo lutke potrebnih več kreativnih ljudi. Na drugi pa dirigent, ki vodi orkester, ki ga otroci v bistvu poslušajo, če se jim zatakne. Upoštevati je treba tudi dejstvo, da lahko kdo odpade zaradi boleznin in se takoj najde nadomestni igralec. Tako je tudi med glasbeniki, vsekakor nekdo, ki je do takrat že večkrat slišal besedila lutkovne predstave.

teket párosítani hozzájuk. Mi magunk is alakíthatjuk, egyszerűsíthetjük az alapmesét, hogy így alkalmasabb legyen színpadra (az elbeszélő részek párbeszéddé alakításával). Érdeemes több pedagógust is bevonni egyrészt a bábok elkészítéséhez egy kreatív embert, másrészt a zenekar irányítására, valamint egy rendezőre is szükség van, akire alapvetően figyelni tudnak a gyerekek, ha elakadnának. Azt is bele kell kalkulálni, hogy kieshet valaki betegség miatt, lehet tartalékos beugró akár a zenészek között is, akik addigra már többször is hallják a szövegeket ezért könnyedebben bevonhatók egy-egy szerepbe.

Mindenképpen érdemes a tanév elején készíteni egy tervet, melyik lesz a feldolgozandó mese, mikor kezdjük el az ismertetést. Megfigyelni a gyerekeket, kiválasztani kik lehetnek alkalmasak a nehezebb szerepekre. Témához illő énekeket is már egészen év elejétől lehet tanítani a gyerekeknek, ez sosem kárba veszett idő akkor sem ha nem kerül felhasználásra. Ha van lehetőség a bábok gondos tárolására, akkor pár évente újra előkerülhetnek ugyan azok a mesék is akár, hiszen a gyerekek addigra már cserélődnek. Alapvetően rendkívül jó hatással van a bábszínház műfaja a gyermekekre, hiszen sokkal magabiztosabbá válnak ilyenfajta sikerélmény következtében, átélhetik a színpadi izgalom, a várakozás és a siker ízét egy támogató közegben, ahol még lehet hibázni, de már van felelősségük.

Vsekakor velja že na začetku šolskega leta narediti načrt, katero pravljico bomo obdelali, kdaj jo bomo začeli predstavljati. Opazovati otroke, izbrati, kdo bi lahko bil primeren za težje vloge. Otroke lahko že od začetka leta učite pesmi, ki ustrezajo temi: saj to, da se cel čas ukvarjamo s takšnimi pesmimi, ni nikoli izgubljen, tudi če ni povsem izkoriščen. Če obstaja možnost skrbnega shranjevanja lutk, se lahko iste pravljice pojavijo vsakih nekaj let, saj se bodo otroci do takrat spremenili. Če tako povzamemo verouka nekoč. V osnovi lutkovne gledališčne predstave, več izjemno dobrih delov, pomembno vpliva na otroke, saj zaradi tovrstnega uspeha postanejo veliko bolj samozavestni. V spodbudnem okolju doživimo vznemirljivost odra, pričakovanje in okus uspeha. A se še vedno lahko delajo napake, vendar za narejene napake, že nosijo nastopajoči sami odgovornost.

Csuhéfonás

Sok szeretettel üdvözlöm önöket, Szabó Mária vagyok, csuhéfonó szakember.

Be szeretném mutatni a cekker kötésének a folyamatát.

Előtte azonban ismerkedjünk meg az alapanyaggal, amelyből készül: ez a csuhé.

A csuhé, amelyet nálunk sasának mondunk, a kukoricacsövet vagy fejet beborító rész. Én többnyire a hazai, régi nyolcsoros sasával dolgozom, amelynek a magját nem lehet megvásárolni a boltban, így a szebb fejeket ősszel félrerakjuk, és tavasszal magnak felhasználjuk.

A két kukorica közti különbség, hogy a hosszabb csövű és vastagabban befont, fehérebb a nyolc sorosnak a csuhéja. De a hibrid kukorica csuhéjával vagy sasájával is lehet dolgozni.

Előljáróban nézzük meg hogyan jutunk az alapanyaghoz!

Tavasszal el kell vetni a kukoricamagot, ősszel kézzel le kell törölni a kukoricacsöveket, és a leveleket egyenként le kell fosztani róla, majd meg kell szárítani, és száraz helyen tárolni, így több éven keresztül is fel lehet használni.

Ha színes csuhét szeretnénk, akkor textilfestékkel lehet megfesteni különböző színűre, de én többnyire natúr színekkel dolgozom.

Röviden ennyit a sasáról vagy csuhéről.

Most pedig térjünk rá a cekkerkötésre, először kiválasztom, milyen formájú cekkert szeretnék készíteni, és ennek megfelelő módlát vagy rámat veszek kézbe. A ráma fából készül, hogy bele tudjuk verni a szögeket. A ráma tetején beosztjuk és berajzoljuk a szegek helyét 2 cm távolságban egy egyenes vonalon. 2 cm nagyságú cekkerszeget használjunk!

Emellé használunk még: kalapácsot, fogót, valamint kampót, ollót és egy áztató edényt.

Most beleverem a szegeket a rámaiba, majd a ráma aljába is verek négy szeget, nehogy lecsúszszanak a karók, vagyis a sodrások.

A langyos vízbe beleáztatom a sasát, majd kifacsarom, hogy ne legyen túl nedves, és az ollóval a csuhé alsó, kemény részét levágom. A sasát három részre, kupacokba osztom, 1 cm-t karónak használok. Ha valamelyik nem megfelelő a karó-

Pletenje iz ličja

Lepo pozdravljeni, sem Marija Sabo, strokovnjakinja za pletenje iz ličja.

Predstaviti vam želim postopek pletenja cekarjev.

A še preden začnemo, spoznajmo surovino, iz katere bo cekar izdelan. To je koruzno ličje.

Ličje je del, ki pokriva storž koruze. Jaz večinoma uporabljam ličje stare sorte koruze trdinka, katere seme ni možno kupiti v trgovini, zato si lepše koruzne storže vsako leto shranimo in semena spomladi uporabimo za sejanje.

Razlika med hibridno vrsto koruze in trdinko je, da so storži trdinke daljši ter imajo veliko več ličja, ki je tudi bolj belo. Vendar je tudi ličje hibridne sorte ustrezno.

Najprej si oglejmo, kako si priskrbimo surovino.

Spomladi posejemo koruzno seme, jeseni pa potrgamo storže in z njih poberemo vsak sloj ličja. Nato ličje posušimo in shranimo na suhem. Tako ga lahko skladiščimo tudi po več let.

Če želimo barvno ličje, ga lahko pobarvamo s tekstilnimi barvami, vendar jaz delam večinoma z naravnimi barvami.

Toliko na kratko o ličju.

Zdaj pa se lotimo pletenja cekarja. Najprej izberem obliko cekarja, nato pa ustrezen okvir. Okvir mora biti lesen, da lahko vanj pritrdimo žeblje. Na zgornjem delu narišemo ravno črto, na kateri na razdalji 2 cm označimo točke, kamor bomo zabili žeblje. Uporabljamo žeblje dolžine 2 centimetra.

Poleg tega potrebujemo še kladivo, klešče, kavelj, škarje in posodo za namakanje ličja.

Žeblje zabijem v okvir. Štiri zabijem tudi v spodnji del, da koli oziroma zvitki ne bi zdrsnili z okvirja.

Ličje namočim v mlačni vodi, ožamem, da ne bo preveč mokro, in s škarjami odrežem spodnji, trdi del. Razdelim jih na tri kupe, trakove širine 1 cm bom uporabila za kole. Če kateri ni primeren, ga uporabim za polnilo. Poleg tega potrebujem še trakove, široke 3 cm, ki jih bom uporabila za široko pletenje.

Ličje ima gladko in bolj grobo stran, spodnji del je širši, zgornji pa ožji. Proti sebi obrnem gro-

hoz, azt felhasználom tömörítésnek, vagyis bera-kásnak, ezen kívül szükségem van még 3 cm szé-les csuhéra a széleskötéshez.

A sasának van sima és redős oldala, az alsó ré-sze szélesebb, a felső pedig szűk. A sasát magam felé tartom, hogy a szűkebb része lefelé néz, a re-dős része pedig felém, majd 1 cm-es szalagokra hasítom, a felső részét, a szélesebbet elvágom.

A széleskötéshez pedig egyenesen elvágom a keményebb részét.

Amikor elkészítettem az alapanyagot, nekilá-tok a cekker kötésének.

Jobb oldalon, az első szegnél kezdem el a karó felvetését.

A rámában lévő minden szegre fel kell kerül-nie a karónak.

A két oldalon elkészült a karózás, így elkezd-hetem a cekker fenekének a fonását, amelyet szél-eskötéssel és karózással váltva alakítok ki.

Amikor a cekker feneke kész, be van töltve, ak-kor a peremére lefonás kerül, amelyet úgy készí-tek el, hogy a sasát kettéválasztom, és mindegyik részét különböző sodrástechnikával folytatom.

Mikor elkészült a lefonás, folytatom a kötetést a széles technikával, egy-két sort elkészítek, majd a ráma felső felén készítek lefonást, amely majd a cekker fülét tartja. Hogy erősebb legyen a fül tar-tása, 3 sor lefonást készítek.

Majd visszamegyek oda, ahol a széleskötést abbahagytam, ott folytatom, és betöltöm a cekker oldalait.

Mintát is tehetek a cekker oldalába.

Íme, elkészült a cekker, amelyet meg kell szá-rítani. Nyáron kint, a napon, télen pedig a kályha mellett.

Most megszáradt a cekker, majd fogom a fo-gót, kiszedem a szegeket, és leveszem a rámát.

Most már csak a füle és a kengyele hiányzik. A fülnek is készítek egy sodrást, amelyet vastagabb-ra sodrok, és úgy fonom össze.

Nem olyan könnyű a cekker készítése, de ha az ember szeretné, és kitartó, akkor semmi sem lehetetlen, meg lehet tanulni, sok gyakorlással, hi-szen a gyakorlás teszi a mestert.

Amikor az ember elkészíti a saját cekkerét, azt örömmel és büszkén fogja hordani.

Bízom benne, hogy kedvet kaptak a cekkerké-szítéshez.

bo stran in držim tako, da ožji del gleda navzdol, nato pa jih natrgam na približno 1 cm široke tra-kove. Zgornji, širši del odrežem.

Za široko pletenje trši del ličja ravno odrežem.

Ko je material pripravljen, se lotim pletenja cekarja.

Kole začnem izdelovati pri zgornjem žeblju na desni strani.

Na vsak žebelj namestim po en kol.

Na obeh straneh so nameščeni koli, zato lahko začnem s pletenjem dna, ki ga bom naredila iz-menično s širokim pletenjem in koli.

Ko je dno cekarja končano in napolnjeno, sple-tem rob, ki ga naredim tako, da ličje razdelim na dva dela in vsak del sukam z drugačno tehniko.

Ko je rob narejen, nadaljujem s širokim ple-tenjem. Izdelam vrstico ali dve, nato pa naredim rob na zgornjem delu okvirja, kjer bodo name-ščeni ročaji. Da bodo ročaji trdnejši, naredim tri vrste.

Nato se vrnem tja, kjer sem končala s širokim pletenjem. Nadaljujem z delom in dopolnim stra-nice cekarja.

V cekar lahko vpletem tudi vzorec.

Cekar je končan, potrebno ga je le še posušiti. Poleti ga sušim na soncu, pozimi pa ob peči.

Cekar se je posušil. S klešči odstranim žeblje in okvir.

Manjkajo samo še ročaji. Zanje pripravim de-belejše trakove, ki jih nato prepletem.

Izdelava cekarjev ni preprosto delo, a če ima-te voljo in ste vztrajni, ni nič nemogoče. Z veliko vaje se je tudi tega mogoče naučiti, saj kot pravijo, vaja dela mojstra.

Cekar, ki ga izdelate z lastnimi rokami, boste zagotovo s ponosom in z veseljem nosili.

Upam, da ste tudi vi dobili voljo do pletenja cekarjev.

Kosárfonás

Üdvözöllek beneteket! Gerencsér Szilvia, kosárfonó szakember vagyok.

Ma bemutatom nektek, hogy készül el egy gyümölcsös kosár vesszóból.

Mielőtt nekivágunk a munkának, megismerkedünk az alapanyaggal, az amerikai fűzfaveszszővel. Saját magam nem termelem, mert nincs rá lehetőségem, ezért felvásárolom az alapanyagot.

Hogy anyaghoz jussunk, a vesszót ősszel, az első hóharmat után kell levágni, amelyet eltérően dolgozunk fel, hogy különböző színű vesszőket kapjunk.

Miután levágtuk a vesszót, egy hónapig használható még frissen is, ameddig megfelelő a nedvességtartalma. A későbbiekben, ha már megszáradt, és van rá időnk, két hétig kádban áztatjuk a vesszót. Ha pedig sürgősen kellene, akkor egy óra hosszat forraljuk, majd a kádban hagyjuk, hogy kihűljön, és másnap tudjunk vele dolgozni.

Ha hántolt vesszót szeretnénk, 4 óra hosszat forraljuk, és hagyjuk kihűlni a vízben, majd másnap hántoljuk. Hántolni kézzel is lehet, manapság azonban már géppel végzik ezt a műveletet. A hántolás azt jelenti, hogy a vessző kergét kívülről lehúzzuk.

Amint látjátok, van itt fehér vessző is, ezt úgy kapjuk, hogy nem ősszel vágjuk le a vesszót, tavasszal ugyanis van egy vegetációs időszak, amikor a cicókája virágzik. Ekkor van egy kéthetes vegetációs időszak, amikor a vessző teli van nedvességgel, ekkor vágjuk le, majd hántoljuk és árnyékos helyen szárítjuk.

Ha sötétebb vesszőre van szükségünk, a barna hántolt vesszót vízben áztatjuk két hétig, s így a színe sötétbarnára változik.

Mielőtt kosarat akarnék fonni, a vesszót fél órára be kell áztatnom a kádba. Majd kiveszem, és betekerem egy műanyag zsákba, nehogy kiszáradjon.

A következő eszközökre van még szükségem: metszőollóra, árra, ütővasra, késre. Jó, ha van munkapad is, de ha nincs, asztalon is lehet dolgozni.

Most pedig eljött az ideje, hogy nekilássunk a kosárfonásnak.

Ehhez szükségünk van 6 darab 20 mm-nél

Pletenje iz šibja

Lepo pozdravljeni! Sem rokodelka Silvija Gerenčer.

Danes vam bom pokazala, kako iz šibja izdelamo košaro za sadje.

Preden pa začnemo z delom, spoznajmo surovino, to je šibje ameriške vrbe. Ker možnosti za lastno pridelavo nimam, surovino običajno kupim.

Šibje moramo porezati jeseni, po prvem ivju. Da bi dobili različno obarvane šibe, jih moramo obdelati z različnimi tehnikami.

Sveže porezane šibe lahko uporabljamo še mesec dni, dokler so še dovolj vlažne. Kasneje, ko se nekoliko posušijo in imamo čas, jih dva tedna namakamo. Če pa jih potrebujemo prej, jih je treba eno uro prekuhavati v vodi, nato pa pustiti, da se v kadi, v kateri smo jih namakali, popolnoma ohladijo. Tako jih naslednji dan lahko že uporabljamo.

Če želimo olupljene šibe, jih moramo 4 ure prekuhavati, pustiti, da se v vodi ohladijo in jih naslednji dan olupiti. To lahko počnemo ročno, vendar so danes na voljo že tudi primerni stroji. Lupljenje šibja pomeni, da jim odstranimo lubje.

Kot vidite, imamo tudi belo šibje. Te dobimo tako, da vej ne porežemo jeseni, temveč spomladi v vegetacijskem obdobju, ko začnejo brsteti. V tem dvotedenskem obdobju vegetacije so šibe polne vlage, zato jih takrat porežemo, olupimo in na senčnem mestu posušimo.

Če potrebujemo temnejše šibe, jih dva tedna namakamo v vodi, da se jim barva spremeni v temno rjavo.

Preden začnem s pletenjem košare, moram šibe pol ure namakati. Nato jih vzamem iz vode in zavijem v plastično vrečo, da se ne izsušijo.

Pri delu potrebujem še škarje za obrezovanje, šilo, železno ravvalo oziroma kladivo in nož. Priročna je tudi delovna miza, če pa je nimamo, lahko delamo tudi na navadni.

Zdaj pa se lotimo pletenja košare.

Za to potrebujemo 6 šib, debelejših od 20 milimetrov. Sredinski del treh šib razparam z nožem.

Te šibe zložim v križ. Z dvema prepletom naokrog. Vzamem narazen in pletem eno za dru-

vastagabb vesszőre, háromnak a közepét késsel kettéhasítjuk.

Majd keresztet alakítunk. Mutatom. Majd vesszünk kettő szál vesszőt, és mutatom, hogy megyek körbe, majd szétszedem és egyenként fonom tovább. Amikor vége van a vesszőnek, és toldani kell, ha a vastag végével végeztem, akkor a vastaggal toldom meg, amikor a vékonyon végzek, akkor vékonyon toldom tovább.

Először eldöntöm, mekkora legyen a kosár alja, itt arra kell figyelni, hogy a vessző vékony részével fejezzem be a fonást.

Amikor megvan az alja, jön a karózás: mindegyik vastag részhez vesszőt rakok mindkét oldalra, amelyet kihegyeztem, hogy jobban beférjen a lyukba.

Most pedig mutatom, hogyan hajtogatom fel a vesszőt: kettőt lehajtok, s úgy fonom körbe, végig megcsinálom. Mikor ez megvan, késsel kicsit bevágom a vesszőt, és felállítom, majd összekötöm. Ezáltal rögzítem, hogy a későbbiekben a karók ne essenek ki.

A következő lépés, hogy 3 szálás gyűrűfonással elkészítjük a kosarat, 3 szálat teszek, kettőn be, egyen ki, az első sort ütővassal leverem, majd folytatom a munkát, annyi sort fonok, amilyen magas kosarat szeretnék.

Elértünk a kosár befejezéséhez. A felső részen lefonom: ez lesz a szegés. Négyes fonással dolgozom: négy vesszőt leviszek két karó mögött, kettőn beteszem, egyen ki, s amelyik áll, azt mellé húzom, majd tovább rakom.

A kosárfonás nem olyan bonyolult, hamar el is készül a végeredmény, hogy gyönyörködhessünk benne.

Remélem, önöknek is meghoztam a kedvét, hogy elkezdenek kosarat fonni.

go. Ko pridem do konca in moram dopolniti, to storim z debelejšim koncem šibe, saj sem z debelejšim tudi končala, če pa končam s tanjšim, pa dopolnim s tanjšim koncem.

Najprej se odločim, kako veliko bo dno košare, pri čemer moram paziti, da pletenje zaključim s tanjšim koncem.

Ko je dno končano, začnemo z izdelovanjem kolčkov: na obe strani vsakega debelejšega dela dodam šibo, katerih konice sem predhodno prirezala, da jih bom lažje namestila v luknjo.

Zdaj vam bom pa pokazala, kako upogibam šibe: dve upognem navzdol in pletem naokrog, vse do konca. Ko je to narejeno, z nožem zarežem v šibo, postavim pokonci in povežem. S tem kolčke pritrdim, da kasneje ne bi izpadli.

Naslednji korak je, da s krožnim pletenjem iz treh šib naredimo košaro. Vzamem tri šibe, dve na notranji strani, eno na zunanji, prvo vrsto potolčem s kladivom in nadaljujem z delom. Spletam toliko vrst, koliko visoko košaro želim izdelati.

Košara je spletena, manjka samo še obroba. To bom naredila s pletenjem v štirih parih: dve šibi upognem izza dveh kolčkov, pri dveh z notranje strani in pri enem ven. Potegnem do stoječe in nadaljujem s pletenjem.

Pletenje košar ni zapleteno in končni rezultat, ki ga lahko nato občudujemo, je pripravljen v precej kratkem času.

Upam, da vam je bilo všeč in se boste pletenja košar lotili tudi vi.

Hímes tojás – írókázott

Ezúttal egy hagyományos tojásdíszítési technikával ismerkedünk meg, mégpedig az írókázással vagy más néven viaszleolvasztásos technikával. Az írókázás lényege, hogy folyamatosan melegen tartjuk a viaszt. Az íróka segítségével megrajzoljuk a mintát, amely rögtön kihűl a tojás felületén, mielőtt azt festékbe tennénk. Ahol megírókáztuk a tojást, nem fogja be a festék a felületét. Miután a tojás megszáradt, a felületét újból megrajzalom ott, ahol szeretném, hogy megmaradjon a piros szín. Végül fekete festékbe rakom a tojást. Így a nem megrajzolt, viasszal befestett felületet átfedi a fekete szín, és piros-fekete festett tojást kapunk. Majd megszáritjuk, és leolvasztjuk a viaszt. Így tulajdonképpen a viasz alatt rajzolódik ki a mintánk.

A hímes tojás-készítés legfontosabb kellékei: az íróka, a méhviasz, a gyertya és a festék.

A legfontosabb eszközünk az íróka. Valamikor az asszonyok a szőlővenyigére kis, tölcsér alakú rézformát illesztettek, amit egy rézdrót segítségével odaerősítettek. Az évek folyamán változtak az írókák is, mint pl. ez, amely egy tölcséres, modern íróka. A tölcsérbe viaszt rakunk, majd az írókát a gyertyaláng felett melegítjük, amíg a kis tölcsérben fel nem olvad a viasz. Ha felolvadt, kezdődhet is a rajzolás.

A méhviaszt méhészeketől is be tudjuk szerezni. Lehet tömb vagy lap formában. A viasz tisztasága igen fontos, hiszen a legkisebb szennyeződés is eltömítheti a tölcsért, és emiatt a vonalaink nem lesznek egyenletesek.

Én egy kifújt tojásra fogok ma rajzolni.

Ma egy nyuszifüles motívumot rajzolok a tojásra. Figyeljünk arra is, hogy a tojás méretéhez és alakjához válasszuk ki a mintát. Először a két hosszanti osztókört kell megrajzolni, utána pedig a keresztirányú osztókört (régen az asszonyok azt is mondták, hogy keresztet vetünk a tojásra). Ez az úgynevezett geometrikus háló mindegyik minta alapja. Nagyon fontos, hogy az alkarunkat, könyökünket kitámasszuk, legjobb, ha az asztal felületén tesszük ezt. Miközben magam felé döntöm és húzom az írókát, a másik kezemben a tojást is forgatom. A cél az, hogy ahonnan elindultam, oda érkezzek is vissza (Nagyon szép, szimbolikus ez az osztókör, hiszen maga a tojás formája is körhöz

Pirhi – technika batik

Tokrat bomo spoznali tradicionalen način okraševanja pirhov, ki se imenuje batik tehnika. Bistvo tega načina je, da pisalo med delom sproti segrevamo. S pisalom narišemo vzorec, ki se bo na površini jajca takoj ohladil, nato pa ga damo v barvo. Deli, kjer smo narisali vzorec, se ne bodo obarvali. Ko se jajce ohladi, dele, na kateri želim ohraniti rdečo barvo, ponovno zarišem. Na koncu jajce dam v črno barvo. Tako se bo z voskom premazana površina, kjer vzorca nismo narisali, obarvala na črno in dobili bomo pirh v kombinaciji rdeče in črne barve. Jajce nato posušimo in stalimo vosek. Vzorec se tako dejansko izriše pod voskom.

Najpomembnejši pripomočki pri izdelavi pirhov so: pisalo, čebelji vosek, sveča in barva.

Naš najpomembnejši pripomoček je pisalo. Ženske so nekoč na vejico vinske trte z bakreno žico pritrđile majhen bakren lijak. Z leti so se tudi pisala spremenila, eno od sodobnejših je tudi ta z lijakom. V lijak damo vosek in ga nad svečo segrevamo, dokler se vosek v raztopi. Ko se vosek raztopi, lahko začnemo z zarisovanjem vzorca.

Čebelji vosek lahko dobimo pri čelajarjih v obliki kocke ali v lističih. Pomembna je tudi čistost voska, saj že najmanjša umazanija zamaši lijak in linije tako ne bodo enakomerne.

Danes bom okraševala izpihano jajce.

Na jajce bom narisala motiv z zajčjimi ušesi. Bodimo pozorni, da izberemo vzorec, ki ustreza velikosti in obliki jajca. Najprej narišemo dve razdelilni liniji vzdolž, nato pa še počez (nekoč so ženske govorile, da so na jajce narisale križ). To so tako imenovane geometrične mreže in služijo kot osnova vsakega vzorca. Zelo pomembno je tudi, da podlakti in komolce naslonimo na trdno podlago, najbolje na mizo. Medtem ko pisalo nagibam in vlečem proti sebi, v drugi roki obračam jajce. Cilj je vrniti se na točko, kjer sem začela (To je zelo lep in simboličen krog, saj tudi sama oblika jajca spominja na krog – ne vemo ne kje se začinja ne kje se konča –, zato lahko rečemo celo, da je božanski simbol).

Ko sem narisala vzorec, lahko začnem z barvanjem. Najprej damo jajce v rdečo barvo. Za

hasonlít – elejét és végét nem ismerjük, önmagába tér vissza – mondhatjuk, isteni szimbólum).

Miután ráírtam a mintát a tojásra, kezdődhet a festés. Először piros festékbe tesszük a tojást. A legjobban bevált festék ehhez a technikához a textilfesték. De lehet ma már batikolt festékkészletet is vásárolni. A tojásfestéknek nem szabad túl forrónak lennie, mert akkor leolvad róla a viasz.

Festés után alaposan megszáritjuk a tojást. Majd kezdődhet a következő lépés: ekkor viaszszal húzzuk át a tojás azon részeit, amelyek piros színűek maradnak. Amikor ezt megcsináltam, fekete textilfestékbe teszem a tojást. Hogy szépen megfogja a szín a tojás felületét, fél óráig is a festékben hagyható.

Majd egy kanál segítségével kiveszem a tojást a festékből, és hagyom megszáradni. Amikor alaposan megszáradt a tojásunk, kezdődhet a viasz leolvasztása. Valamikor gyertyaláng felett (nem tisztán felette, hanem mellette – kormosodás) melegítették a tojást, ma egy hajszárító segítségével hamarabb megtörténik ez a folyamat.

És itt a technika varázslata: a leolvasztás után előkerülő minta!

Berzseléses tojásfestés

A mai alkalommal egy hagyományos tojásdíszítési technikát szeretnék nektek bemutatni. Berzselés vagy más néven a növényi rátétes technika megismerése. Ez egy nagyon érdekes és egyszerű technika, a Kárpát-medencében mindenütt ismerik.

Vegyünk a kezünkbe egy főtt tojást! Fogjunk egy kis ruhadarabot, amit belemártunk az ecetbe, és alaposan töröljük át a tojás felületét! Így letisztítjuk, zsírtalanítjuk a tojás felületét. (A boltban megvásárolt tojásról is el tudjuk így távolítani a pecsétet).

Majd kiválasztunk egy levelet. Nagyon szépen mutatnak a csalán- vagy az eper-, vagy akár a petrezselyemlevél is – ezek mind szép lenyomatot fognak hagyni a tojáson. Tegyük egy sétát a kertben, erdőben, és gyűjtsünk össze néhány apró kis növényt! Majd a kiválasztott levelet óvatosan fordítsuk rá a tojás felületére! A levél hátoldala legyen felfelé! Majd egy nagyon fontos lépés következik: a levélkét egy harisnya segítségével rászorítjuk a tojásra. Megigazítjuk a levelet, a harisnyát szorosán összefogjuk, többször megforgatjuk, hogy erős maradjon.

to techniko so najbolj primerne tekstilne barve, vendar so danes na voljo tudi že posebne barve, namenjene prav tej tehniki. Barva ne sme biti prevroča, da se vosek ne bi raztopil.

Jajce po barvanju temeljito osušimo. Pri naslednjem koraku tiste dele, kjer želimo ohraniti rdečo barvo, premažemo z voskom, nato pa jajce položimo v črno barvo. Če želimo, da bo črna barva jajce res lepo obarvala, ga lahko v njej pustimo tudi pol ure.

Nato jajce z žlico vzamem iz barve in pustim, da se osuši. Ko je popolnoma suho, lahko začnemo s taljenjem voska. Nekoč so vosek segrevali nad svečo (ne neposredno nad, temveč ob plamenu, da jajce ne bi počrnelo), danes pa to opravimo hitreje s sušilnikom za lase.

In tu je čarovnija te tehnike: vzorec, ki se pojavi po taljenju voska.

Barvanje pirhov s čebulnimi olupki

Danes vam želim predstaviti posebno tehniko barvanja, in sicer s čebulnimi olupki in rastlinskimi vzorci. To je zelo zanimiva in preprosta tehnika, ki jo poznajo po vsem Karpatskem bazenu.

V roke vzemimo kuhano jajce. Krpico namočimo v kis in z njo temeljito obrišemo celotno površino jajca. Tako smo odstranili vso umazanijo in ga razmastili (odstranimo lahko tudi žig z jajc, kupljenih v trgovini).

Izberemo ustrezen list. Lep odtis na pirhih dajejo predvsem listi koprive, jagode ali peteršilja. Sprehodimo se po vrtu ali gozdu in naberimo nekaj drobnih rastlin. Izbrani list previdno namestimo na jajce tako, da se bo na površino zalepil s pravo stranjo, hrbtna stran mora biti obrnjena navzgor. Nato sledi zelo pomemben korak: s pomočjo nogavice list pritisnemo na jajce. Po potrebi list še dodatno namestimo, nogavico močno stisnemo in večkrat zasukamo, da se bo tesno prilegala.

Barvanje pirhov s čebulnimi olupki je zelo stara tehnika in so jo poznali že v časih, ko nogavic še ni bilo. Namesto njih so uporabljali koščke

A berzseléses technika nagyon régi, már akkor is készítettek ilyen tojást, amikor még nem volt harisnya. Akkor gézlapokat használtak, amit a gyógyszerárban lehetett beszerezni. Ki lehet próbálni, ezzel is nagyon szép eredményt kapunk.

Egy fontos dologra kell ennél a technikánál odafigyelni, mégpedig hogy a festőlé ne folyjon a levél alá.

A festőlevet hagymaléből készítjük. Össze kell gyűjteni a vöröshagyma (lehet lilahagyma is vagy e kettő keveréke) levelét. Ezt vízben felfőzzük, majd hagyjuk kicsit lehűlni. Hogy a színünk minél intenzívebb legyen, a festőléhez sót és ecetet ajánlatos adni. Óvatosan beletesszük a tojást. Arra kell figyelni, hogy a tojást teljesen ellepje a festőlé. Mindig langyos festőlével kell dolgozni, hiszen természetes festésről van szó. Minél tovább hagyjuk a tojást a festőlében, annál sötétebb lesz a tojás színe. A tojás alapszínétől is függ, milyen intenzíven fogja meg a festék. Minél barnább színű tojást használunk, annál sötétebb lesz a megfestett tojás. A világos héjú tojást lassabban fogja be a festék, és világosabb színt is fogunk kapni.

Ha azt akarjuk, hogy sokáig (egy-két évig, vagy ha pl. emlékebe akarjuk adni a tojást) megmaradjon a berzselt tojásunk, akkor lassú tűzön főzzük egy-két óráig a festőlében. Így a tojás belülről egészen kemény lesz. Majd száraz, hűvös helyen kell tárolni – így éveket is megmarad.

Elkészült a berzselt tojásunk.

A hagyomány úgy tartja, hogy egy kis szalonnadarabbal kell átkenni a tojást. Ez gyönyörű fényt ad a tojásnak, ha pedig szeretnénk elfogyasztani ezt a berzselt, főtt tojást, akkor kellemesebb íze is lesz.

Ékszeres doboz

A mai alkalommal egy ékszeres dobozka elkészítését fogom nektek bemutatni, melyet vasalós technikával fogunk elkészíteni.

Hogy egy ilyen kis dobozka elkészüljön, szükségünk van: fadobozra (amit hobbiboltban tudunk beszerezni), szalvétára, ecsetre, akrilfestékre, többcélú ragasztóra, vasalóra.

Először kiválasztjuk, hogy a szalvétáról milyen motívumot szeretnénk felvinni a dobozra és melyik oldalra.

Majd a kiválasztott motívumhoz kiválasztom az akrilfestéket is.

gaze, ki so jih kupili v lekarni. Lahko poskusite, rezultat je prav tako zelo lep.

Pri tej tehniko moramo biti pozorni, da tekočina za barvanje ne zaide pod list.

Tekočino za barvanje pripravimo iz čebulnega prevretka. Čebulne olupke (lahko tudi olupke rdeče čebule ali oboje skupaj) skuhamo v vodi in pustimo, da se ohladi. Za čim intenzivnejšo barvo priporočamo, da tekočini dodate sol in kis. Jajce previdno damo v tekočino, pri čemer moramo paziti, da bo v celoti prekrit. Vedno delamo z mlačno tekočino za barvanje, saj gre za naravno tehniko barvanja. Čim dlje bo jajce v tekočini, tem temnejša bo njegova barva. Intenzivnost barve je odvisna tudi od osnovne barve jajca. Če uporabljamo jajce s temnejšo lupino, bo tudi pirh temnejše barve. Jajca s svetlo lupino se počasneje obarvajo in so na koncu tudi svetlejša.

Če pirhe želite ohraniti dlje časa (leto ali dve, morda bi jih radi nekemu podarili), jih v tekočini za barvanje na zmernem ognju kuhajte še uro ali dve. Tako bo jajce res dobro kuhano. Na suhem in hladnem mestu ga lahko shranjujete tudi več let.

Naš pirh, obarvan s čebulnimi olupki je pripravljen.

Po izročilu je treba pirh premazati s koščkom slanine, da dobi lesk in dodaten prijeten okus, če bi ga morda želeli pojesti.

Škatlica za nakit

Danes vam bom predstavila, kako si lahko izdelate škatlico za nakit. Delali bomo s tehniko likanja.

Za izdelavo takšne škatlice potrebujemo prazno leseno škatlo (ki jo lahko kupimo v kateri koli trgovini z ustvarjalnim materialom), papirnate prtičke, čopič, akrilne barve, večnamensko lepilo in likalnik.

Najprej izberemo motiv, ki ga želimo s prtička prenesti na škatlico in določimo, na katero površino ga bomo namestili.

K izbranemu motivu izberem še akrilno barvo. Priporočljivo je, da škatlico malenkost pobru-

Ajánlatos a dobozunkat kicsit átsziszolni, megtisztítani, ha esetleg lenne a felületen valamilyen gyári hiba.... (Smirglizzük át!)

Amikor megtisztítottuk a dobozunkat, jöhet a festés. A dobozkat kívülről, vagy ha szeretnénk, belülről is befesthetjük akrilfestékkel. A technika nagyon egyszerű, akrilfestéket és ecsetet használunk. Az akrilfestékkel direkt festhetünk a fára.

Ahová a szalvétáról szeretnénk a motívumot rátenni a dobozra, ott kenjük be a többcélú ragasztóval. Bekenjük a felületet, de figyeljünk, hogy igen vékony réteg ragasztót vigyünk fel! Egy-két percig hagyni kell megszáradni a ragasztót.

A szalvéták többrétegűek szoktak lenni. Ennél a technikánál csak az utolsó réteget használjuk fel.

Nagyon óvatosan ráhelyezzük a szalvétát a dobozra, majd forró vasaló segítségével rávasaljuk a szalvétát.

Az ékszeres dobozka el is készült.

Mézeskalács

Mai alkalommal a karácsonyi ünnepi időszak egyik hagyományos édességének az elkészítését, a mézeskalácsot mutatom be. A méz az egyik legősbibb édesítőszer, amiből sokáig eltartható édesség készíthető. Valamikor a mézre nagyértékű alapanyagként tekintettek, és nagyon megbecsülték.

Kolostorokban ünnepi alkalmakkor már az 1200-as évektől készítettek vallásos tárgyú figurákat mézeskalácsból. Később szerte a világon „mézesbábos” céhek alakultak. A legismertebbek a bécsi, mariazeili, nürnbergi, pozsonyi, debreceni, mezőkövesdi műhelyek.

Ezek a színes, tartós finomságok nagyon kedvelt ajándéktárgyakká váltak. Főleg a búcsújáróhelyeken, ahonnan ajándékként és útravalóként vitték magukkal a zarándokok.

A mézeskalács kialakításához és díszítéséhez valamikor fából készítettek formákat, amelyet a mesterek segédjei faragtak ki. A legjellegzetesebb formák a pólyás babák, a szív, a ló...

A mézeskalács fő összetevői: liszt, porcukor, méz, tojás.

A folyamat: a mézet felmelegítjük, majd a tűzről levéve hozzáadjuk a lisztet, porcukrot és a tojást. Összegyúrjuk, majd a tésztát pihentetjük a hűtőszekrényben. Másnap vagy néhány óra elteltével kivesszük a hűtőből, és egy lisztezett felületen kinyújtjuk a tésztát. Tésztaszaggatókkal kiszaggatjuk

simo z brusnim papirjem in jo očistimo, če je na površini morda kakšna tovarniška napaka.

Ko smo škatlico očistili, je na vrsti barvanje. Z zunanje in po želji tudi z notranje strani jo lahko prebarvamo z akrilnimi barvami. Postopek je preprost, vse, kar potrebujemo, so akrilne barve in čopič. Barvamo lahko neposredno na les.

Mesto, kamor želimo nanesti motiv s prtička, premažemo z večnamenskim lepilom. Prekrijemo površino, vendar pazimo, da nanesemo zelo tanek sloj. Počakamo minuto ali dve, da se lepilo posuši.

Prtički so običajno večslojni. Pri tej tehniki uporabimo samo zgornjega.

Prtiček zelo previdno namestimo na škatlico in ga z vročim likalnikom nežno zlikamo.

Škatlica za nakit je pripravljena.

Medenjaki

Tokrat vam bom predstavila, kako pripravimo eno od tradicionalnih prazničnih oziroma božičnih sladice, to je medenjake. Med je eden od najstarejših sladil, s katerim lahko pripravimo različne, dalj časa obstojne sladice. V preteklosti je med veljal za zelo dragoceno surovino in so ga tudi izjemno cenili.

Že od 13. stoletja so v samostanih ob praznikih iz medenjakov izdelovali figurice z versko tematiko. Kasneje so se širom po svetu ustanavljali lectarski cehi. Najbolj znani so bili na Dunaju, v Mariazeilu, Nürnbergu, Bratislavi, Debrecenu in Mezőkövesdu.

Te pisane in obstojne poslastice so postale darilni izdelki. V romarskih krajih so si jih romarji kupovali zlasti za darila in tudi za popotnico.

Za oblikovanje in okraševanje medenjakov so nekoč izdelovali modele iz lesa, ki so jih izrezljali pomočniki mojstrov. Najbolj značilne oblike so bile dojenček, srce in konj ...

Glavne sestavine medenjakov so: moka, sladkor v prahu, med in jajca.

Postopek je naslednji: Med segrejemo, ga odstavimo z ognja in dodamo moko, sladkor v prahu in jajca. Zamesimo testo in ga damo za nekaj časa v hladilnik. Testo naslednji dan ali po nekaj urah vzamemo iz hladilnika in ga na pomokani površini razvaljamo. Z modelčki izrežemo vzorce in jih

a formákat, majd kisütjük. Ezután átkenjük vízzel. A sütés után fontos, hogy hagyjuk teljesen kihűlni a mézeskalácsot. Majd következhet a díszítés.

A díszítéshez szükséges cukormáz porcukorból és tojásfehérjéből készül. A cukormázhoz adhatunk egy csepp ecetet is – ettől szebb lesz a mázunk. A cukormázat nejlonzacskóba töltjük, a sarkát levágjuk, és a mézeskalácsunkat kidíszítjük.

Hímzés

Mai alkalommal a hímzés alapfortélyait fogom nektek bemutatni.

Régen a lányoknak kötelező volt elsajátítani a hímzés fortélyait. A hímzés az anyagok összevarrásából ered.

A hímzéshez szükségünk van:

*fehér vászonra

*tűre

*hímzőrámára, amellyel feszesebbé tesszük a ruhát

*hímzőfonalra

A Muravidéken is fontos hagyománya van a hímzésnek. A leghíresebb a hetési hímzés.

A terítő bemutatása

Ma a száröltést és a laposöltést, az alapöltéseket, fogom nektek bemutatni.

Bentről kifelé hímzünk, először a szárát, azaz ahol a szár kezdődik, onnan indulok ki, majd a levélkét alakítom. A színes hímzéseknél a szár általában fehér. Kezdjük hímezni a középső szárát. A cérnát lefelé tartjuk – mindig segítsünk a hüvelykujjunkkal. (Illetve ahogy jobban kézre esik – ha felfelé tartjuk, akkor a hímzés alatt végig úgy legyen! A száröltést sűrűre kell varrni. Az öltés hosszúsága is fontos: egyforma legyen. Nem szabad nagyon meghúzni a cérnát! Az utolsót lebököm, megfordítom a terítőt, és eldolgozom a szárát.

Az oldalsó szárok következnek. A laposöltés lényege az, hogy vonaltól vonalig kell hímezni. És a fonalat FENT tartom! Sűrűn kell öltetni – különben a fehér ruhaalap látszódnia fog.

Levelek: ismét figyeljünk oda, hogy minden legyen egyforma. A tetején kezdjük és először három öltést teszünk lefele.

Virág: bentről kifelé kell haladni.

A hímzéssel nem szabad sietni, lassan kell vele haladni.

zöljimo v pekač. Nato jih premažemo z vodo. Ko so pečeni, jih pustimo, da se popolnoma ohladijo. Na vrsti je okraševanje.

Sladkorni premaz za okraševanje pripravimo iz sladkorja v prahu in jajčnih beljakov. Dodamo lahko tudi kapljico kisa, da bo preliv še lepši. S premazom napolnimo plastično vrečko, odrežemo vrh in okrasimo medenjake.

Vezenje

Danes vam bom predstavila osnove vezenja.

Nekoč so se dekleta morala naučiti veččin vezenja. Vezenje izhaja iz sešivanja tkanin.

Za vezenje potrebujemo:

*belo platno

*iglo

*okvir za vezenje, da bo platno bolj napeto

*prejico za vezenje

Tudi v Prekmurju ima vezenje dolgo tradicijo. Najbolj znane so hetiške vezenine.

Prikaz vezenja namiznega prta

Danes vam bom predstavila osnovna vboda vezenja, to sta stebelni in ploščati vbod.

Vezenje poteka od znotraj navzven, najprej steblo. To pomeni, da začnem na tisti točki, kjer se steblo začne, nato pa oblikujem list. Pri barvnem vezenju je steblo običajno belo. Začnimo z vezenjem srednjega stebela. Prejico držimo navzdol – vedno si pomagajmo s palcem (oziroma kako nam najboljše odgovarja – če jo držimo navzgor, jo moramo do konca držati v tem položaju). Stebelni vbodi morajo biti gosti. Pomembna je tudi dolžina vboda, ki mora biti enakomerna. Niti ne smemo preveč zategniti! Pri zadnjem vbodu prt obrnem in dokončam steblo.

Sledijo stranska stebela. Bistvo ploščatega vboda je vezenje od linije do linije. Pri tem prejico držim NAVZGOR! Vbodi morajo biti gosti, sicer se bo vmes videla bela podlaga.

Listi: ponovno bodimo pozorni, da bodo vbodi enakomerni. Začnemo od vrha in najprej naredimo tri vbode navzdol.

Cvet: začnemo od znotraj navzven.

Vezenje je dejavnost, ki ga opravljamo počasi, brez naglice.

ÚTMUTATÓK SMERNICE

Kiadta Izdala	Muravidéki Magyar Önkormányzati Nemzeti Közösség Pomurska madžarska samoupravna narodna skupnost
Szerkesztő Uednik	Halász Albert
A kiadásért felel Za založbo	Horváth Ferenc
Szlovén nyelvű fordítás Prevod v slovenski jezik	Vesna Dunjko
Magyar lektor Lektor madžarskih besedil	Gróf Annamária

Lendva
Lendava
2022

A kiadvány a „A kétnyelvű oktatás minőségnevelése új oktatási megközelítésekkel a szlovéniai magyar nemzeti közösség és a magyarországi szlovén nemzeti közösség számára” c. projekt keretében valósult meg, amelyet az Európai Szociális Alap és a Szlovén Köztársaság Oktatási, Tudományi és Sport Minisztérium társfinanszíroztak.

Publikacija je nastala v sklopu projekta »Dvig kakovosti dvojezičnega šolstva z novimi pristopi poučevanja za madžarsko narodno skupnost v Sloveniji ter slovensko narodno skupnost na Madžarskem«, ki ga sofinancirata Evropski socialni sklad in Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport Republike Slovenije.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Univerzitetna knjižnica Maribor

376-054.57:81'246.2(497.4=511.141)(0.034.2)
376-054.57:81'246.2(439=163.6)(0.034.2)

ÚTMUTATÓK a videóanyaghoz [Elektronski vir] : "a kétnyelvű oktatás minőségnevelése új oktatási megközelítésekkel a szlovéniai magyar nemzeti közösség és a magyarországi szlovén nemzeti közösség számára" c. projekt keretében = Smernice k videoposnetkom = v sklopu projekta "Dvig kakovosti dvojezičnega šolstva z novimi pristopi poučevanja za madžarsko narodno skupnost v Sloveniji ter slovensko narodno skupnost na Madžarskem" / [szerkesztő Halász Albert ; szlovén nyelvű fordítás Vesna Dunjko]. - Lendva : Muravidéki Magyar Önkormányzati Nemzeti Közösség = Lendava : Pomurska madžarska samoupravna narodna skupnost, 2022

Način dostopa (URL): http://www.muravidek.si/?page_id=8822. - Način dostopa (URL): http://www.muravidek.si/?page_id=8822&lang=sl
ISBN 978-961-95465-4-3
COBISS.SI-ID 135482115

